

(a Babkin és Levasos szerkesztette Szlovar nazvanyij zsityeiej SzSzsZR) mindössze 16-ot közül (*bekescsabec* stb.), itt viszont 113-at találunk, pl. *alfelgyec*, *szentesec*, *hegykövec* stb.

Nem egyszerűen érdekesek, de meg is jegyzendők az olyan ún. másodlagos helynevek, mint *Zadunavje* Dunántúl, *Zatyiszje* Tiszántúl, *Nyirscsina* Nyírség.

A képzett melléknevek közül természetesen nem szerepelnek itt a *pecsszkij*-szerű, standard képzési modellhez tartozók. Viszont több mint 200 olyan van itt, ami „nem kézenfekvőségében” is tudnivaló: pl. *budajszkij* (s mellette *budszkij*, *bugyijszkij*, *budinszkij* 'budai', *vacszkij/vackij* 'váci', *kalocsajszkij* és *kalocsszkij* 'kalocsai', *makszkij* 'makói', *pannonhalmuskij* és *pannonhalomszkij* 'pannonhalmi', *tyis(s)zajszkij*, *tyiszszkij* és *tyiszenszkij* 'tiszi', *cinkotszkij* és *cinkotajszkij* 'cinkotai' stb.

Rögzíti a szótár a híres magyar boroknak az oroszban főnévvé vált mellékneveit is: *badacsonyszkoje*, *szekszardszkoje*, *tokajszkoje* stb., számszerint 13-at.

Mindez természetesen a normatív orosz nyelvhasználatot követő kinti lexikonokból, irodalmi és tudományos művekből, lapokból vett idézetekkel van alátámasztva.

A könyvet Hajzer szerényen (a milliós nagyságrendű könyvoldal átnézésére épített) kandidátusi értekezése melléktermékének nevezi. Valójában kitűnő gyakorlati segítség ez nem csupán az aktív russzisták, de a tolmácsok, a földrajz- és a történelemtudomány művelői számára is.

DR. KISS KOND LÁSZLÓ

óvodapszichológus

Debrecen

Dr. Kiss Tihamér: A matematikai gondolkodás fejlesztése hétéves korig

– PSZICHOLÓGIA ÉS PEDAGÓGIA NEVELŐKNEK –

Nincs még más olyan tantárgy, amely a beiskolázott tanulóknak annyi nehézséget és kudarcot okozna, mint a matematika. Ha az általános iskola első osztályában e téren sorozatos kudarc éri a gyermeket, egy életre elfordul e tantárgytól. Márpedig, ha az óvodákban jó módszerrel, játékosan megalapozzák a matematikai gondolkodást, és ha a tanító a gyermek értelmi fejlettségi szintjéhez igazodóan, magát a növendéket be is vonja a feladathelyzet megfontolásába, és kellő eszközökkel hozzásegíti, hogy a megoldáshoz maga találja ki a már ismert cselekvéssémáiból a megfelelőket, és nem kész ismereteket, eljárásmodokat, szabályokat tanít és véset emlékezetébe, a gyermek ismételt sikerekhez jut, megkedveli a matematikai „játékot”. Piaget volt az, aki elsőként mutatta ki, hogy miként alakul ki spontán – már két éves kortól kezdve – a matematikai gondolkodás, amikor 1956-ban a Bureau International d'Éducation évi közgyűlésén közreadta a matematikai

oktatás didaktikai elveit. – „Valahányszor megtanítasz valamilyen matematikai megoldási műveletet a gyermeknek, mindannyiszor megfosztod őt attól a lehetőségtől, hogy azt maga fedezze fel a saját öröme.”

Kiss Tihamér, a szerző, aki Jean Piaget professzornak nemcsak tanítványa, hanem kutató asszisztense is volt, vagyis részt vett Piaget és főmunkatársa, Inhelder matematikai, geometriai kutatómunkájában. E kutatási eredményeinek felhasználásával adta közre Debrecenben 1943-ban első ilyen művét.

A szerző a genfi Rousseau Neveléstudományi Intézet gyakorló óvodájában és iskolájában ugyancsak elsajátította az „*école active*”, a növendékeket mind a megismerésben, mind a feladatmegoldásban aktivizáló módszert, és a szegedi egykori cselekvés-iskolája módszeréhez hasonlóan ő maga is alkalmazott a debreceni tanítóképző főiskola gyakorló-jában (1959, 1969).

A történelmi nagy fordulót követően (1990-ben) Kiss Tihamér újra felvette a kapcsolatot a genfi tudományegyetem és neveléstudományi intézet pszichológus professzorával, Piaget utódjával, L. Riebennel, aki nemcsak gazdag irodalommal látta el, hanem be is vonta egy matematikai gondolkodás fejlesztésével foglalkozó kísérletező munkacsoportba: Budapesten két kerületben (XII., IX.) és Debrecenben is két Piaget-óvodában és egy általános iskolában folytatta matematikai módszertani vizsgálatait és kísérleteit. Ennek eredményeként adta ki *A gyermekek matematikai gondolkodásának kialakulása 2–7 életévekben. Fejlesztésének hatékony módszerei* c. könyvét (Kiadó: Piaget Alapítvány, Debrecen, 1995.)

A szerző a Nemzeti Tankönyvkiadó által 2001-ben újra közreadott könyvének I. részében a matematikai gondolkodást megalapozó értelmi (logikai) műveletekről ír.

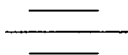
A II. részben van szó a számfogalmak kialakulásának kezdeteiről, a számlálás és a számtani alpműveletek végzését előkészítő foglalkozásokról az óvoda nagycsoportjában. Itt mutatja be a szerző az óvodás gyermekek természetes érdeklődését a számosság iránt négyéves korban, továbbá a számlálás perceptív műveleti sémák általi alapfokú ismerkedését, a figuratív számlálási sémák kialakulását (2. fokon). A 3. fokon indul meg a halmazban bennfoglalt elemek számának tudatosulása, a számlálási sémák kitalálása. A 4. fokon a tárgyak érzékletes tulajdonságjegyeiből elvonatkoztató, csak a számosságukra ügyelő számlálás kezdetei az intuitív gondolkodás (5-6 életévek időszakában). Ezt követi a beiskolázásra érett óvodások és a beiskolázott tanulók számtani alpműveletek elvégzésére való felkészülése, a megfelelő műveleti sémák megtalálásának megindulása. Ez már az 5. fejlettségi szint, amikor megkezdődik a számlálás fogalmi műveleti sémákkal és struktúrák szervezésével. Ezekhez fűződnek a Piaget didaktikai elvei alapján készült módszertani javaslatok.

A III. részben található: A matematikai gondolkodás fejlesztésének módszerei, javasolt eszközeinek leírása. Végül egy igen gazdag szakirodalom zárja e módszertani szakkönyvet.

A könyv hátlapján a szerző bemutatását követően a kiadó az alábbi (lektori) véleményt közli: „A szerzőt minthogy a gyermekek értelmi fejlődése mellett érzelmi kibontakozásuk is közelebből (mint motiváló erő) érdekli, a két megközelítésből igen érdekes tanulságokat vont le a tanítás gyakorlatát illetően. Piaget szellemében ajánlja az óvodapedagógusoknak és a tanítóknak (egyébként bármely szaktanárnak is) vezérelvül a követke-

ző didaktikai elveket: a gyermeki önkéntességet, a spontán érdeklődésre való alapozást, az oktatási folyamat demokratikus irányítását, a tévedések termékeny hasznosítását, a heurisztikus, felfedezettő megközelítést, a környezeti ingerforrások kiaknázását, a játékossgot. E könyvben a szerző közvetlenül a matematikai ismeretszerzés spontán, illetve tervszerű folyamatát járja körül, közvetetten azonban más ismeretterületek műveléséhez is hozzásegít.”

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.

BERECZKINÉ GYOVAI ÁGNES
főiskolai tanársegéd
SZTE JGYTFK Ének-Zene Tanszék
Szeged

Dombiné Kemény Erzsébet: Sebők György – zongoraművész

A szegedi születésű, világhírű zongoraművész sikereiben gazdag életútját tárja az olvasó elé a szerző, *Dombiné Kemény Erzsébet*. A könyv nemes céllal íródott, hiszen olyan kiválóság szellemét kívánja megőrizni, akire a világban sok helyen emlékeznek.

Az életrajzi adatok mellett megtudhatjuk, kik voltak hatással Sebők művészi pályájának kibontakozására, majd elismert professzorként mely intézményekben tanított, és művészi munkája elismeréseként milyen díjakat kapott. A következőkben összefoglaljuk az olvasó számára a kiadvány szerint Sebők György életútjának főbb szakaszait.

Sebők György 1922. november 2-án született Szegeden. Zenei tehetsége korán megnyilatkozott. 5 éves korában kezdte el zenei tanulmányait. Nagy hatással voltak rá a Szegedre látogató előadóművészek hangversenyei. Így többek között Bartók Béla, Dohnányi Ernő, Basilides Mária, Fischer Annie, Zathuretzky Ede, Emil Sauer, Alfred Cortot és Sándor György. 16 évesen került Budapestre, és ott folytatta tanulmányait. 1957-ben Párizsba költözött. 1962-ben meghívást kapott az amerikai Bloomington egyetemre, amely a világ egyik legfontosabb kulturális centruma volt, és az Egyesült Államok legjobb zenei felsőoktatási intézményének tartották. 1985-ben megkülönböztetett, kitüntetett tanári rangra emelték, és megkapta a teljes jogú egyetemi tanári címet is. 36 évet töltött ezen az egyetemen, miközben járta a világot, mesterkurzusokat tartott és koncertezett. Így többek között Amszterdamban, a finn Sibelius Akadémián, a párizsi Conservatoire-on. 1980-tól Magyarországon a Bartók-szemináriumon, Keszthelyen a Helikon Kastélymúzeumban és Svájcban az általa alapított erneni Musikdorfbán. Örökös tiszteletbeli tagnak választották a tokiói Toho zeneiskolában és a kanadai Banff Zenei Centrumban. Hosszú éveken keresztül dolgozott Berlinben, ahol a Hochschule der Künste vendégtanáraként tanított. Nagyságát díjak és kitüntetések fémjelzik: 1950-ben *Berlini Nemzetközi Díjat* és *Liszt Ferenc Díjat* kapott. 1957-ben első lemezéért Párizsban *Grand Prix Du Disque*-díjat,